

Ši knyga sudaryta iš Bangos Kulikauskaitės laiškų, užrašų ar jų citatų. Taip pat iš jos artimųjų, pacientų, bičiulių prisiminimų. Kai kurie jų buvo pateikti anonimiškai, kai kurie – prisistatant. Sudarant knygą, siekta išlaikyti kalbėjomo(si) įspūdį, todėl tekstų kalba šiek tiek redaguota, o pačios Bangos mintys išskirtos kursyvu.

Sudarytoja Agnė Žemaitytė

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Ši kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo ir mokslo įstaigų bibliotekose, muziejuose arba archyvuose, draudžiama mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

ISBN 978-609-01-4895-2

Viršelio ir knygos nuotraukos © Irutė Faustina Jaruševičiūtė. Viršelio nuotrauka iš parodos „Dievas mus visus moko skraidyti“. Paroda skirta Bangai atminti.

© Leidykla „Alma littera“, 2022

T U R I N Y S

Į Ž A N G A (*Agnė Žemaitytė*) . . . 9

- 1 SKYRIUS Banga motinystėje . . . 15
2 SKYRIUS Banga gimtyje . . . 25
3 SKYRIUS Banga ligoje . . . 59
4 SKYRIUS Banga žmonėse . . . 95
5 SKYRIUS Dievas Bangoje . . . 133
6 SKYRIUS Banga amžinybėje . . . 235

P R I E D A I

- 1 P R I E D A S Bangos pranešimas tarptautinėje konferencijoje „Gimdymo modeliai: galimybės ir teisė rinktis“ . . . 244
2 P R I E D A S Gydytojos akušerės ginekologės B. K. atviras laiškas Lietuvos visuomenei . . . 246
3 P R I E D A S Gimdymas namuose. Atviras laiškas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijai . . . 250
4 P R I E D A S Kolegos medikai palaiko gydytoją B. K. Gimdymai namuose – pavėluoti sprendimai . . . 256

Pabaigos žodis

Gimusi meilei (*Vitalija Maksvytė*) . . . 260

BANCA

∞

Į Ž A N G A

*– Agne, turiu pluoštelį laiškų savo dvasios tėvui.
Gal iš jų ir gautysi kokią „vieno palydėjimo istoriją“,
bet reikia, kad kas talentingai iš šono pažiūrėtų.
Tavimi pasitikėčiau. Ar norėtum ir galėtum? Ačiū.*

Banga

...

– Taip. Taip! Kai galiu liesti žmogaus sielos raidyną (randyną), mano širdis atgyja. Nešiojuosi širdyje Jūsų vardą ir veidą, Banga. Būti veidas į veidą su kitu yra prigimtinai esminis žmogaus poreikis. Realiai, liečiant kūno ir dvasios limfą. Todėl per Jus ir skleidžiasi ne tik kitas, bet ir Kitas. Ne tik todėl, bet ir todėl. Esate dangaus kareivijų mylimiausia ir Jūsų išsidalijimas – galingas atperkamas. Jau vien dėl to, kad galiu tai sužinoti, irgi esu Dievo aky. Skaitydama Jūsų patirtis, patiriu giliausius žmogiškumo audinius ir gydausi bet kokią dvasinę negyvybę.

Ačiū už laiškus žmonėms.

Agnė

– Žodelį – kaip Jūs, Banga?

Agne

B
A
N
G
A

10

– Sveika, Agne. Čia Jūra, Bangos dukra. Kažkaip nusprendžiau nueiti į mamos Fb. Tikriausiai nelabai gerai skaityti svetimas žinutes, kai jos jau nėra, bet jas skaičiau su intencija rasti žmonių, kuriais mama pasitikėjo, kurie galėtų prisidėti prie svajonės apie knygą, – ji niekur nedingo. Yra daugybė mamos laiškų, užrašų, žmonių liudijimų. Laukia ilgas ir kantrus darbas.

Ši knyga – susemta sauja iš Bangos gyvenimo. Vienam – gyti. Antram – paneigti tokį Atsidavimą. Trečiam – širdies permušimams, kurie parodys ribą, kur esi. Dar kitam – pažinti. Prašalaičiui – nustepti. Nauja žmonijos rūšis? Pažinojusiems – suklupti, apglėbti, ilgėtis. Kaip visada – knyga – nugulti. Į atmintį, lentyną paausy, viešai migracijai per tuos, kuriems norite šios žinios, užmarštį ir *kairos* laiko dimensiją – kai iš tvarkingo chronologiško laiko išnyra amžinybės iškyšulys. Sako, dabar žiūrėk: ne tik *ano laiko* dykumose buvo šventųjų.

*Agnė, knygos sudarytoja,
širdingai porą metų
išnešiojusi Bangos rankraščius*

Banga Kulikauskaitė – mylinti ir mylima gydytoja akušerė ginekologė, natūralaus, „švelnaus“ gimdymo šalininkė, tiesiogine ir perkeltine prasme atsiklaupianti prieš užgimstančią gyvybę ir gimdyvę. Dviejų vaikų mama. Žinoma gyvybės kultūros puoselėtoja. Giliai tikinti. 5 metus kovojusi su onkologine liga, priėmusi ją kaip Dievo palaiminimą. Besišypsanti, kvatojanti, besiglebėščiuojanti, kupina kantrybės, nenuilstamai dalijanti dėmesį.

Gimiau Kaune prieš 44 metus. Iki 10 metų mano vaikystė buvo labai džiaugsminga. Gyvenome vienkiemyje, girininkijoje, kur jaučiausi labai gerai – tarp miškų, sode, tarp sūniukų, kačiukų, su seneliais, kurie mane dievino, vadino karaliene. Patyriau labai daug senelių meilės. Ką iš jos pasiėmiau? Galbūt tai mane išmokė atjausti. Labai jaudindavausi dėl kiekvieno šunelio nelaimės. Senelių rūpestis ir meilė mane pripildė poreikio mylėti kitus. Žinoma, patyriau ir žaizdų. Teneišžeidžia mano tėvai, kurie yra puikūs žmonės, labai mano mylimi ir gerbiami, bet negaliu nutylėti apie skausmą ir vienvatę, kurią patiria vaikas, paauglys besiskiriančioje šeimoje, kančią ir nesaugumą, kai matai besipykstančius brangiausius žmones. Esu dėkinga tėvams už atvirumą, nes kai sužinojau apie svarstytą aborto galimybę besilaukiant manęs, nepaisant sielvarto, man daug kas paaiškėjo. Tai vertė mane gilintis į perinatalinės psichologijos žinias, nes savo kailiu patyriau, kaip sunkūs išgyvenimai nėštumo metu veikia vaiko ryšį su tėvais. Turbūt tai nulėmė ir specialybės pasirinkimą, troškau perspėti apie tai būsimus tėvus. O kai Dievas per Bažnyčią prisilietė prie šitų jautriausių mano širdies žaizdų, mano tikėjimo kelionė įgavo svaiginamą pagreitį.

1 s k y r i u s

B A N G A M O T I N Y S T Ė J E

Kai mudu su Mykolu buvome dar vaikai, vieną vėlų vakarą ėjome nuo stotelės namo ir man pasidarė baisu, klausiau mamos, o kas dabar mus apgintų, jei kas užpultų. Mama nusišypsojo ir tarė: „Aš! Pasakyčiau tiems plėšikams, kad turiu juodą karatė diržą.“ Ir padarė keletą keistų, karatė primenančių judesių. Tada su Mykolu daug juokėmės ir buvo visai nebebaisu.

Man labai patikdavo, kai bute dingdavo elektra, tada visi išlįsdavome iš savo darbų, atsitraukdavome nuo ekranų, užsideddavome žvakes, aš susirangydavau mamai iš vieno šono, o Mykolas iš kito. Taip gera, saugu ir jauku būdavo.

Ji mus augino su meile ir visišku pasitikėjimu, aš jau nuo pirmos klasės visada pati namo parvažiudavau (tik dvi stotelės, bet šis tas). Kartais užsivakarodavau, bet dažniausiai vis tiek būdavau ta, kuri pirmoji paskambina. Kartais pavydėdavau kitiems klasės draugams, kad jų atvažiuoja pasiimti ar ateina pasitikti. Draugės skųsdavosi, kaip jas erzina, kad mamos taip dažnai skambina ir kažko neleidžia. Aš šios problemos neturėjau, bet kartais būdavo kažkaip liūdna, kad manęs dar nepasigedo, kad nepaskambina paklausti, kur esu. Mama buvo visiškai atsivadusė darbui. Aš tikrai neįsivaizduoju, kaip žmogiškomis jėgomis įmanoma tiek savęs atiduoti. Beveik nematydavau jos miegančios. Grįždavo iš darbo, pagamindavo mums vakarienę, o atsigulus į lovą suskamba telefonas, ir ji vėl lekia į gimdymą, paryčiais grįžta, nuveža mus į mokyklą, tada vėl į darbą. Kartą telefonas suskambo per mano gimtadienį. Dar vieną iš tų, kai

tu nori, kad mama būtų šalia. Negalėjau patikėti, kad ji išvažiavo. Man buvo beprotiškai skaudu. Šią nuoskaudą dar ilgai nešiojasi savo širdyje ir vis primindavau mamai.

Kartais ji mus pasiimdavo į gimdyvių prausynas, dažnai ten būdavo ir kitų vaikų, tai mes per daug neliūdėdavome, kol mamos užsiimdavo savais reikaliukais.

Mama buvo labai protinga ir įdomi, linksma ir švelni asmenybė. Su savo draugais ji diskutuodavo ir juokdavosi iki paryčių. Mus, vaikus, neretai tai erzindavo, nulūždavome kur nors ant foteliuko ar ant pagalvės, padėtos ant grindų.

Kasmet važiuodavome prie jūros. Ir mano, ir mamos vardas išduoda jos meilę jūrai. Tą laiką atsimenu kaip ramų ir rožinį, nes mama buvo įsimylėjusi saulėlydžius, taip ilgesingai ir su meile žvelgdavo į besileidžiančią saulę.

Paauglystėje mūsų santykiai pasidarė komplikuoti. Aš dariau, ką noriu, nelankiau mokyklos, svarbiausia man buvo draugai. Nuolat pykdavomės. Kadangi vaikystėje augau laisvai, tai sakydavau mamai, kad jau per vėlu man ką nors aiškinti, kad ji jau nebeturi teisės. Pykdavomės taip, kad lūždavo telefonai, kompiuteriai, duždavo durų stiklai... Mudu su Mykolu buvome turbūt beveik vieninteliai žmonės, sugebantys ją išvesti iš kantrybės. Dažnai girdėdavau: „Jūra, kokia nuostabi Tavo mama“, o mano atsakymas būdavo: „Jūs su ja negyvenate.“ Bet turbūt tokia jau ta paauglystė, kai pyksti dėl visko ir ant viso pasaulio.

Sunkiausia buvo, kad mamos diagnozę sužinojau dar būdama paauglė. Tada viskas taip virė manyje, norėjau apkabinti, prisiglausti, būti su ja, bet jau visai nemokėjau būti švelni, vis rėkdavau ir pykdavau, o tada puldavau į ašaras pasislėpusi savo kambaryje.

Labai džiaugiuosi ir esu be galo dėkinga, kad mama aplink

save turėjo supynusi tokį didžiulį meilės tinklą ir aplink ją nuolat būdavo žmonių, kurie ir galvą paglostydavo, ir kartu pasimelsdavo, kurie namus patvarkydavo ir valgyti pagamindavo. O aš bėgau nuo viso to skausmo, kurį mačiau, nežinojau, kaip padėti, ir buvo skaudu matyti mamą kenčiančią. Dabar suprantu, kad reikėjo tiesiog BŪTI, bet tada aš nesugebėjau.

Bandžiau gyventi savo gyvenimą, – juk taip svarbu man tada atrodė būti savarankiškai, būti su draugais, dalyvauti visuose renginiuose ir stovyklose. Bėgau. Kai mama susilaužė koją, visai vasarai išvažiavau iš namų. Negalėjau ištverti matydama mamą tokią silpną, reikalingą dar daugiau pagalbos. Manau, aš ir Mykolas buvome jai kur kas didesnis iššūkis nei vėžys.

Mane erzindavo jos noras kiekvieną dieną eiti į Mišias. Kartais miegodavau mašinoje, kol ji būdavo rytinėse Mišiose. Dažnai ir piktai niurzgėdavau. Mama tikrai visa savo širdimi, visu kūnu ir visa siela mylėjo Jėzų. Tai man buvo labai sunku suprasti ir priimti (ir dabar nesuprantu, kaip įmanoma šitaip mylėti).

Tačiau kad ir kiek kartų bėgdavau ar pykdavau, ar vėl ją įskaudindavau, ji visada laukdavo išskėtusi rankas ir atvėrusi širdį, kol sugrįšiu. Ir su ašaromis puldavau jai į glėbį. Ji viską atleisdavo ir mylėjo besąlygiškai. Jokių priekaištų iš jos negirdėjau, vis rasdavo dalykų, kuriais pasidžiaugdavo, net jei tai ir mažiausia smulkmena. Sakydavo, ačiū, dukryte, kad išplovei indus ir sutvarkei kambarius, aš taip tavimi didžiuojuosi, tu tiek daug darai. Tada jausdavausi labai suglumusi.

Mano santykis su Jėzumi buvo visai kitoks nei mamos, paau-glystėje buvau visiškai nutolusi nuo Bažnyčios, o kai mama susirgo, tai buvo vienintelės mano maldos priežastis: „Prašau, Dievuli, išgydyk mamą.“ Šia vienintele malda meldžiausi kelerius metus, vėliau jų vis daugėjo.

Kartais Mišios vykdavo mūsų namuose, tada ji pasikviesdavo mane ir Mykolą švęsti kartu. Dažniausiai eidavau tik dėl mamos ir gal tik kelis kartus tikrai pati norėjau ten būti. Išbūdavau sukandusi dantis. Mamos maldos, nors ir labai nuoširdžios ir švelnios, buvo be galo ilgos.

Kai skaičiau Meilės himną*, galvojau – kaip gražu! Bet vėliau supratau, kad žmogui taip mylėti neįmanoma. Visiška utopija. Mama parodė, kad klydau. Ji man parodė besąlygišką meilę ir besąlygišką atleidimą. Aš įsivaizduoju, kad taip myli Jėzus.

Net nenutuokiu, kaip apibūdinti, ką jauti, kai patiri tokią meilę. Jautiesi palaimintas, bet ir šiek tiek susigėdęs, nes jautiesi nevertas. Laukei, kad į tave mes akmenį, o štai – ateina, apkabina. Mama savo naviką laikė dovana. Gal tikrai? Per tuos ligos metus ji parodė tą neapsakomą meilę daugeliui žmonių, palietė ir net perkeitė kitų gyvenimus. Galiausiai net ir tokią pikčiurną kaip aš tokia meilė perkeitė, nuzulino ragus. Aš vis dar mokausi švelnumo ir nuolankumo, matyt, ragų likučius teks nusiimti pačiai.

Tiek švelnumo, tyrumo, meilės, nuoširdumo, tikro, gyvo tikėjimo buvo aplink mamą, kad kartais sunku būdavo tai pakelti. Paskutines kelias savaites prieš mamos mirtį stengiausi pas ją atvažiuoti beveik kiekvieną dieną ir dažniausiai tiesiog sėdėdavau ir skruostais riedėdavo ašaros. O kai jau važiuodavau namo, tai visą kelią taip stipriai raudodavau, kad kelio nebematydavau, taip rėkdavau, kad net pati save išgąšdindavau, bet taip skaudėjo, taip skaudėjo, kad, atrodydavo, nebeištersiu.

18 Bet, kaip sako Mykolas, ji turbūt mus paruošė ir savo mirčiai, ir gyvenimui po to. Ji savo kančią visiškai įprasmino. Nežinau, kaip jai tai pavyko, bet jos kančioje buvo prasmė. Buvo meilė ir Dievas.

— * Turima galvoje ištrauka iš šventojo apaštalo Pauliaus Pirmojo laiško korintiečiams 13 skyriaus.

Jai tikrai dažnai labai skaudėdavo, net jokie vaistai nebeпадėdavo, teko gydytis Ispanijoje, kur jautėsi labai vieniša. Bet kai nors truputį pagerėdavo, ji vėl būdavo su šypsena ir viltimi akyse.

Dirbo, kol pajėgė, tai buvo jos pašaukimas, ir ji matė didžiulę savo darbo prasmę, visai savęs netausojo. Visą save atidavė žmonėms. Ji meldavosi už taiką Sirijoje, už nuodėmingųjų sielas ir dar daugybę kitų dalykų, apie kuriuos net nežinau. Jai nuoširdžiai rūpėjo pasaulis ir tikrai skaudėdavo, kai nutikdavo kažkas bloga.

Dar dabar nesuprantu, kaip galima taip visiškai pamiršti save, taip užjausti kitus. Ji nuolat juokdavosi ir būdavo linksma, beveik visada su šypsena ir džiaugdavosi viskuo, kas ją supa, viskuo, ką turi. Ją pradžiugindavo jūros kriauklė, pavasarinis vyšnios žiedas, sutvarkyti namai. Ji buvo išsilavinusi visose srityse, valandų valandas galėjo diskutuoti bet kuria tema. Jai beprotiškai rūpėjo visas pasaulis. Nepažįstu labiau atsidavusio, altruistiškesnio žmogaus. Ji buvo egoizmo priešingybė.

Mes turėjome maldos kambarį namuose, ji ten dažnai meldavosi. Kai buvo labai silpna – ten ir miegodavo. Kaip jai būdavo gaila, jei nespėdavo sukalbėti kokios maldos ar būdavo per silpna važiuoti į Mišias. Ji darė tai labai nuoširdžiai ir aistringai. Pati rūpinosi ir kitais ligoniais, nešė jiems Dievo Kūną, kad jie nesijaustų vieniši. Matant tokį pavyzdį ir mano ašaras dažnai keisdavo nuoširdus juokas ir džiaugsmas. Ir viskas buvo taip susipynę, laimė ir kančia ėjo koja kojon visada kartu.

Mama buvo pats švelniausias ir nuostabiausias žmogus, kokį pažinojau. Anksčiau galvodavau, kad švelnumas yra silpnumo ženklas, bet galiausiai per mamos gyvenimą supratau, kad yra priešingai – tai didžiausia dovana ir stiprybė. Savo meile ji apglėbdavo kiekvieną. Visi, kas būdavo šalia jos, tapdavo šiek tiek švelnesni, geresni. Ji gebėjo rasti kontaktą su įvairiausiais žmonėmis. Laisvai ga-

lėjo bendrauti tiek su verslininku ar politiku, tiek su elgeta. Ir visus užkrėsdavo savo nepaprastu juoku. Jos juokas buvo garsus ir be galo nuoširdus, ji juokdavosi iš visos širdies.

Vieną vakarą, kai mama jau nebepajėgė atsikelti iš lovos ir miegojo, o aš sėdėjau ant lovos krašto, kad tik arčiau jos būčiau, mamos draugė manęs paklausė, kaip laikausi. Aš su ašaromis ir jau beveik pasikūkčiodama atsakiau, kad jau jos pasiilgau, pasiilgau galėti ją apkabinti (dėl skausmų jau kurį laiką nedaug tegalėjau prisiliesti prie mamos, o buvau įpratusi stipriai apkabinti). Mama pabudo, matyt, išgirdo, ką kalbam, sukauptė visas jėgas ir atsisėdo, apkabino mane ir laikė kiek pajėgė. Taip stipriai ji mylėjo.

Jūra, dukra

...

Ne kartą esu girdėjęs šiuos žodžius: „Tavo mama buvo tikras stebuklas!“

Na taip, nesiginčiju, bet aš ten nieko stebuklinga nematydavau. Ji buvo itin paprasta moteriškė. Kai nupirkdavo man *čipsų*, prie mamos juos valgydavau atsargiau, nes kildavo pavojus, kad ji keletą nugvelbs ir man mažiau liks (ypač „Pringles“). Ji itin normaliai mokėjo išvirti pieniškas dešreles, nuolat pervirdavo ir susvilindavo pupeles, tačiau kepdavo ypatingus persikinius medaus tortus. Nes pati labai mėgo persikus. Na, tikrai kad turėjo ne vieną, ne du, o kokius keturis darbus vienu metu. Matot? Paprasta! Tačiau po truputį pradedu suprasti, kad šie išvardyti dalykai – tai dar ne viskas. Labiau nei kas kitas pajusdavau jos išvažiavimus naktimis. Tikrai nesuprasdavau, kodėl ji nuolat iškeliauja ir palieka mus su sese. Tik po kiek laiko supratau, kad mano mama – herojus! Nesvarbu, ar apgaubta nakties šydo, ar darbų sūkuryje, ši greitoji akušerė važiuodavo pas žmones, kurie su viltimi jos laukė. Mano mama – gyvybės nešėja. Ji išdalijo

visą save. Būityje ji buvo pats paprasčiausias žmogus, tačiau jos nuolankumas, jautrumas, rūpestingumas, nuoširdumas ir meilė yra tai, kas išliko iki šiandien ir gyvuos dar ilgai.

Tarp mūsų tikrai yra herojų, ir mano mama buvo viena iš jų.

Kaip tik dabar, rašydamas šiuos žodžius, kremtu jos mėgstamiausius – „Pringles“ *čipsus*. O, kaip mielai dabar pasidalyčiau su ja!

Mykolas, sūnus

Esu apstulbinta Dievo veikimo, ką Jis padarė su mano vaikais (ir dar neabejotinai daug gero ir gražaus padarys), kai aš juos Jam atidaviau!

...

Visada žinojau, kad esu per silpna užauginti juos gerais žmonėmis, todėl nuo pirmųjų akimirku prašiau šventųjų pagalbos. Kūdikystėje jie labai daug sirgo, todėl prasėdėjau daugybę naktų juos supdama, ypač sūnų. Buvau ir esu „išprotėjusi“ iš meilės jiems. Labai daug dirbau, bet kiekvieną laisvą akimirką paskyriau jiems. Kai susirgau, dukrai buvo 18 metų, o sūnui 13. Prieš operaciją pakalbėjom atvirai. Kad ir labai norėjau juos apsaugoti nuo gyvenimo sunkumo, bet nemaniau, kad būtų sąžininga jiems dabar meluoti, juk širdimi jie jaustų situacijos rimtumą ir gal įsivaizduotų viską dar baisiau, negu yra. Nežinojau, ar išgyvensiu operaciją, todėl norėjau kuo prasmingiau praleisti likusį laiką su jais. Pakalbėjom ir apie tai, kaip gyventų be manęs. Dukra pritarė, kad jai svarbu žinoti tiesą, berniukas tylėjo, bet švelniai rūpinosi manimi.

...

Vis tik širdyje žinau, kad Dievui mano vaikai rūpi ne mažiau nei man, ir bet koku atveju ši patirtis bus jiems svarbi, vertinga, auginanti.

...

Ar įmanoma priimti savo nelaimę taip, kad tavo vaikai, kuriuos ji taip pat skaudžiai paliečia, neliktų tik sužeisti, bet išmoktų viską mylėti ir už viską dėkoti Dievui? Kaip išmokti gyventi be pykčio? Ar

įmanoma, o gal ar normalu mylėti savo vėžį ir priimti jį kaip Dievo dovaną, t. y. su dėkingumu?

Ar įmanoma matyti savo gyvenimą gražų, net jei jis labai skaudus?

Ar įmanoma džiaugtis gyvenimu, net jei jį nusiaubė „bomba“?

Ar įmanoma paskui mylėti Dievą ir būti Jam dėkingam, pasitikėti Jo gailestingumu?

„Įmanoma!“ – liudiju aš ir labai tikiuosi, kad kada nors paliudys ir mano vaikai...

2 s k y r i u s

B A N G A G I M T Y J E

Kai svarsčiau apie profesiją, žinojau, kad visada norėsiu dirbti su žmonėmis ir jiems padėti. Ir kaip vieną to būdų pasirinkau mediciną. Svajodama apie akušeriją sužinojau, kad mano prosenelė buvo garsi Skirsnemunės pribuvėja. Labai šviesi moteris. Jaunystėje ji buvo išvažiavusi į Ameriką (dar XIX amžiuje) ir ten gimdymo namuose dirbo vertėja. O grįžusi tapo pribuvėja ir buvo viena mylimiausių šio amato atstovių apylinkėse. Ji buvo ir labai tikinti moteris, aktyviai dalyvavo Bažnyčios gyvenime ir galbūt netgi buvo tretininkė.

<...>

Studijuojant mediciną man tapo truputį nyku, kai mačiau, kad gydytojai labai mažai laiko skiria savo pacientams, pokalbiams su jais ir yra tik protokolų vykdytojai, turintys vien laviruoti tarp vaistų ir jų šalutinių poveikių. Manęs tai visiškai netenkino, pasi-jutau nereikalinga kaip žmogus. Akušerija man buvo ta sritis, kur pamačiau, kiek gali žodis – padrąšinimas, nuraminimas, palaikymas, tikėjimas moterimi, padedantis be vaistų išverti sunkiausią gimdymą. Ir kaip neigiamas akušerės žodis – pati vis tiek nepagimdysi – palaužia jėgas.

Taigi akušeriją galėčiau pavadinti savotiška psichoterapijos rūšimi. Kad gimdyvė būtų tvirta ir galėtų patirti džiaugsmingą, natūralų gimdymą, reikia labai pasiruošti. Itin daug lemia artimųjų palaikymas, bet ir gydytojo žodis. Ar jis tik gąsdins moterį, centruodamasis vien į komplikacijas, ar palaikys jos dvasią, viltį, ramybę. Taigi tai

mane labiausiai ir patraukė, nes norėjau būti naudinga kaip žmogus, o ne tik kaip žinių šaltinis.

Domėtis natūraliu gimdymu, gilintis į jį pradėjau dėl to, kad ieškojau būdų išlaikyti šiltą motinos ir vaiko ryšį, kupiną meilės. Viena priežasčių, dėl ko gali nesimegzti santykiai tarp motinos ir vaiko, yra naujagimio atskyrimas nuo jos pirmomis valandomis. Ir man buvo labai svarbu, kad nebūtų nuslopinti prigimtiniai gebėjimai užmegzti tą išskirtinį meilės ryšį, kuriam mes, moterys, visos esame užprogramuotos natūralaus gimdymo metu. Šis ryšys įgalina mamą prierašiai motinystei. Tai reiškia, kad jai rūpi patenkinti visus naujagimio poreikius, ypač būti šalia jo. Kai ji nepavargsta nuo buvimo su vaikieliu. Visa tai yra užprogramuota natūraliame gimdymo procese, bet tam galima sutrukdyti. Tai – įvairūs vaistai, skatinamieji, nuskausminamieji, taip pat vaikelio atskyrimas nuo motinos.

Pradėjau studijuoti akušeriją, kai jau buvo prabilta apie vaikelio neatskyrimą nuo motinos. Taigi aš jau ir kaip mama, ir kaip gydytoja tą palaikiau šimtu procentų. O mano pirmoji darbovietė (nuo 2002-ųjų) – Kauno Krikščioniškieji gimdymo namai – buvo būtent ta ligoninė, kuri pirmoji Lietuvoje gavo naujagimiui palankios ligoninės vardą, remiantis kriterijais, kurie nesutrukdo vaiko ir motinos ryšiui.

...

Reziumuodama norėčiau pasakyti, kad Dievas tikrai man „parūpino“ pačią geriausią darbovietę, kur galėjau jaustis laisva ir atsiskleisti, nes čia sutikau daug palaikančių žmonių.

Drąsinu visas moteris, kurios svarsto apie nėštumo nutraukimą, to nedaryti. Nes kai studijuodama rezidentūroje pradėjau lauktis sūnaus, taip pat atrodė, kad gal tai per sunku, nes gyvenimas „nesutvarkytas“, neturiu nei namų, nei darbo, sunku pragyventi, ir galbūt galėjo atrodyti, jog „išmintingiausia“ nutraukti nėštumą. Tačiau kai

pagimdžiau ir rezidentūros studijose padariau dvejų metų pertrauką dėl to, jog vaikelis labai sirgo, pagalvoju, kad jei nebūtų buvę tos pertraukos, tikriausiai nebūčiau įsidarbinusi norimoje vietoje.

Mano profesijoje egzistuoja tas labai skaudus nėštumo nutraukimo klausimas. Todėl prieš ją rinkdamasi aš daug svarsčiau. Bet kaip tik tuo metu atsigavo gydytojų judėjimas „Už gyvybę“ ir buvo atnaujinta Hipokrato priesaika, tad mes tapome vieni pirmųjų rezidentų, kurie turėjo teisę atsisakyti nutraukti nėštumą. Tai dar buvo labai sunkiai priimama kolegų, esą „čia nori visus perauklėti“. Bet aš tiesiog žinojau, kad turėsiu būti balta varna ir išbuvaui ja ketverius metus rezidentūroje. Per tą laiką išgirdau ir pagarbių atsiliepiamų apie mano poziciją. O dabar, kiek žinau, vis daugiau gydytojų apsisprendžia abortų nebedaryti. Netgi ir tie, kurie galbūt daug metų tai praktikavo.

Žodžiu, tai visada man buvo didžiulė kančia.

*Kalbino Jurga Žiugždienė
Bernardinai.lt*

...

Vaiko išnešiojimas ir gimdymas yra vienas svarbiausių perkeičiančių išgyvenimų. Jūs jaučiate kūdikį besivystantį ir judantį jumoje, jūs skęstate sąrėmiuose, lyg jie būtų potvynio bangos, parbloškiančios jūsų kūną, patiriate visą gimdymo aistros gilumą stangindamasi ir tada staiga pakylate išskėstomis rankomis sveikindama ir iš širdies apglėbdama naują, trapią gyvybę – savo kūdikį. <...>

27

Gimdymo esmė – moters atsivėrimas. Jo metu moteris išgyvena sukrečiamą savo asmenybės, prigimties gelmių prasiskleidimą. Gimdyti – tai vieningai, kuo plačiau širdimi ir kūnu atsiverti ir išleisti į pasaulį savo vaikus. <...>

Didysis gimdos prasivėrimas vyksta tik vieną ar kelis kartus jūsų gyvenime. Tai labai subtilus emocinis patyrimas, apimantis jūsų slapčiausius jausmus, lyg viskas, ką jums teko išgyventi, taptų dabartimi. Tai ir nesąmoningas jūsų pačios buvimas gimdoje, gimimo ir kūdikystės prisiminimas, kartu ir jūsų virsmas motina, labai glaudus ryšys su savo kūnu ir vaikeliu jo viduje. Tai metas išsiklausyti į instinktyvius savo kūno poreikius, nes gimdymo procesas yra nesąmoningas ir pastangos jį kontroliuoti tik apsunkins jus. Su pasitikėjimu išgyvenkite kiekvieną natūralios gimties energijos antplūdį. Daug moterų įsitiškino: „Jei prisitaikai ir tiesiog leidi gimties jėgoms tekėti savimi, tu plauki, o jei kovoji ir priešini esi, tu skęsti.“ <...>

Kiekvienas gimimas šventas. Kai kurios moterys gimimo akimirką išgyvena sukrečiamą Dievo artumo pojūtį, ir tai gali iš esmės pakeisti jų pasaulėjautą. Kas nors kartą yra girdėjęs nuoširdžią bendrą maldą prieš gimstant kūdikiui, tas nesuabejos, kad gimties energija šventa.

*Bangos rašytos ištraukos iš knygos
„Geriausia pradžia. Ekologiškos motinystės
vadovas ir mamoms, ir tėčiams“*

(„Artuma“, 2009, p. 45–63)

M a n o k e l i o n ė s u B a n g a

Pradžia

Išgyvenu laikotarpį, kai matau praėjusį laiką ir nueitą kelią.

1990-ieji, Kaunas, medikų konferencija apie šeimos planavimą. Mane į ją pakvietė etnologas, lektorius A. Žarskus. Organizatoriai, iš pradžių sutikę, kad dalyvaučiau, prieš man kopiant į sceną persigalvojo, bet Aleksandras užleido man savo pranešimo laiką, palydėjo vietoj savęs į sceną. Kalbėjau apie gimdymą vandenyje ir kūdikio žindymą. Po pranešimo prie manęs priėjo keletas medicinos studentų, tarp jų buvo ir Banga. Taip ir susipažinome.

Banga atvažiuodavo į Vilnių. Kelis kartus per savaitę burdavomės rateliuose, kuriuose kalbėjome apie švelnų ir pagarbų gimdymą, apie gimimo virsmą kaip laisvės kelią, apie nėštumo psichologiją ir besąlyginę meilę. Tuo metu neturėjome asmeninių kompiuterių, juolab interneto, trūko knygų apie žmogaus dvasios vystymąsi, apie gimdymą kaip patyriminę kelionę, darančią įtaką tiek moters, tiek kūdikio gyvenimui. Rinkdavomės namuose, žiūrėdavome filmus apie gimimą, kuriuos kažkoku būdu gaudavome kaip kokią „geltonąją literatūrą“, sėmėmės pasitikėjimo iš gražių istorijų, perskaitytų rankraščiuose, kūrėme bendruomenę, kuriai buvo svarbu pasitikti gimstantį žmogų kaip svečią ir puoselėti jo asmenybę. Žinios sklido kaip aromatas. Gimimas ir tapsmas žmogumi visad kelia nuostabą bei aistringą domėjimąsi. Tai buvo pati gimties kultūros atgimimo pradžia ir mus jungė noras sąmoningai pasitikti gyvybę, auginti žmogų laisvei ir meilei. Žmogus yra slėpiningas, jis yra klausimas, į kurį norisi rasti atsakus būnant atviram, siekiant tiesos ir prisiimant atsakomybę už savo pasirinkimą.

Važinėjau į Krymą, prie Juodosios jūros, kur gražiose tyliose pakrantėse nuo 1967 m. buvo organizuojamos pasiruošimo gimdymui

stovyklos ir kūdikiai gimdavo jūroje. Lietuviai tapo šios neįprastos istorijos dalimi. Nuo 1989 m. rengėme vasaros stovyklas Kryme, čia ruošėmės motinystei ir čia iš meilės gimė vaikai. Tikėjome, kad taip gimę žmonės bus empatiški, laisvi ir žemėje padaugės gėrio. Pasikviečiau Bangą į vieną iš stovyklų, ten ji pirmą kartą pamatė gamtišką gimdymą jūroje.

Taip iš didelio noro kurti geresnį gyvenimą mes pradėjome rašyti savąją gimdymų namie ir vandenyje istoriją, drėgną nuo prakaito, kraujo, įgarsintą aimanomis ir susižavėjimu. Banga įsiliejo į šį verpetą, pradžioje stebėdama iš tolimo kambario kampo, vėliau – mokydama iš šeimų, pasirinkusių kitokį gimimo būdą. Vaikščiodamos Noreikiškių miške ar sukritusios į lovą su knygomis ir neišsemiamais klausimais išmokome kalbėtis, brandinome draugystę, ieškojome atsakymų, kūrėme prasmę sau ir draugams. Būtent draugystėje gali tapti tuo žmogumi, kuriuo nori save matyti.

Ir tada atėjo laikas Bangai apsispręsti, kurią profesiją rinktis: ar neurologės, ar ginekologės akušerės. Nelengva išsiaiškinti, kur tavo pašaukimas. Daug žmonių stipriai norėjo, kad Banga pasirinktų ginekologės kelią. Galbūt visi atpažinome talentą ir tikėjome, kad jis išsiskleis būtent gimimo srityje?

Ši profesija yra sakramentas – tai įsipareigojimas atliepti ir sutikimas pribūti, kai esi kviečiamas. Buvo pojūtis, kad Bangos verzybės ir požiūris į gyvybę atneš pokyčius gimdymo skyriuose. Jai buvo svarbu, kokiomis rankomis, kokiais žodžiais mes pasitinkame gimstantį žmogų. O jaunos šeimos vylėsi sutikti tokią gydytoją, kuri išgirstų jų norus, gerbtų jų pasirinkimus.

Tais laikais tėčiai nedalyvaudavo gimdyje, jie laukdavo žinių namuose ar draugų kompanijoje. Pro ligoninių langus mamos parodydavo jiems vaikučius, standžiai susuktus į antklodėles. Patirties dar nebuvo sukaukę, bet tikėjome, kad gimstant vandenyje ma-

žėja gimdymo trauma, kad ruošiantis ir gimdant drauge su vyru santykiškai šeimoje tampa gilesni, stiprėja pajauta pasauliui.

Banga pasirinko, ir po kelerių metų vilniečių šeimos pradėjo „piligrimines gimimo keliones“ į Kauną, ten, kur ji kartu su tėvais ir bendradarbiais kūrė geriausius gimdymo namus.

Gimties kultūros sėklos

Po žodžiais „gimties kultūra“ slypi vienio poreikis. Taip pat siekis sulieti dvi priešybes – kultūrą ir natūrą. Juk mamai gimdyti, o kūdikiui gimti reiškia pasikeitimą, dalyvavimą amžinoje misterijoje.

Po Nepriklausomybės atkūrimo gyvenome įkvėptai, mylėjome, laukėmės vaikų. Aistringai ieškojome, kaip gintarus rankiojome žinias apie gimties tradicijas, pribuvėjystės meną, apie moterų palaišymo jėgą. Lietuvių kalboje atsirado nauji žodžiai: gimtis, virsmas, gimties sesuo, dula, dvasinė akušerija, gimimas be prievartos, prausynos, vytulavimas.

O ko pritrūkome, tą sukūrėme: filmus apie moters gyvenimo virsmus ir žmogaus gimimą, knygas apie gimties sakralumą ir slėpinius, prausynų ir vytulavimo apeigas. Gyva tradicija tapo ritualas palydėti moterį į gimdymą. Mamą nuprausiamo, apdainuojame ir užburiame sėkmei. Dovanojame lininius gimties marškinius, kuriuos išsiuvinėjame ženklais ar simboliais, „įsiuваме“ linkėjimus. Rūbe išspaudžia švelnumas, atjauta. „Ar paglostysi man galvą, sese, kai gimdysiu?“, „Ar apkabinsi, kai susilpnėsiu?“

Graži ir tradicija nuplauti gydytojai ar akušerei rankas po gimdymo, kad nutekėtų sunkumas, nuovargis ir kad į kitą gimdymą jos galėtų eiti švariomis ir lengvomis rankomis.

Banga pasiūlydavo gimdyti ateinančioms moterims pasisiūdinėti gimdymo marškinius. Pati būdavo laiminga, kai galėdavo vienai kitai mamai išsiuvinėti ant marškinių paukštį ar augalą.